

OPĆINA ČITLUK

**IZVJEŠĆE O REALIZACIJI STRATEGIJE RAZVITKA OPĆINE ČITLUK
ZA 2018. GODINU**

Studenj, 2019. godine

I. UVOD

Cilj ovog izvješća je da na jednostavan i jasan način predstavi rezultate implementacije Strategije razvoja općine Čitluk tijekom 2018. godine. Njegova svrha je da pokrene sve bitne sudionike na razmišljanje i doprinese boljem donošenju odluka o strateškim prioritetima i operativnim ciljevima u sljedećim godinama. U tom smislu, ovaj dokument sadrži pouke i preporuke za budući rad i predlaže mjere za poboljšanje procesa i rezultata implementacije Strategije.

Strategiju razvoja općine Čitluk za razdoblje 2008-2020. godine izradio je Tim za općinski razvoj u razdoblju svibanj 2006 – lipanj 2008. godine.

Ovo izvješće odnosi se na implementaciju strateških pravaca, operativnih ciljeva i projekata u 2018. godini, ali daje i osvrt na cjelokupno razdoblje implementacije strategije u razdoblju 2008-2020. godine i ostvarena postignuća u tom razdoblju.

Nositelj izrade izvješća je općinska Jedinica za upravljanje razvojem u suradnji s predstavnicima svih unutrašnjih organizacijskih jedinica općine.

Podaci o implementaciji cjelokupne strategije su se prikupljali tijekom 2018. godine kada se započelo sa izradom nove integrirane Strategije razvitka općine Čitluk, a tijekom 2018. i početkom 2019. godine prikupljeni su podaci o projektima provedenim u 2018. godini.

U razdoblju 2017-2018. godina općina Čitluk je pristupila izradi nove integrirane Strategije razvitka općine Čitluk za razdoblje 2019-2027. godine. Na izradi Strategije radio je Općinski razvojni tim i Sektorske radne grupe uz podršku vanjskog konzultanta. Strategija je završena i usvojena od strane Općinskog vijeća u veljači 2019. godine. Strategija je urađena po miPRO metodologiji - (http://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/bs/home/library/poverty/methodology-for-integrated-local-development-planning-in-bosnia-.html) u okviru Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDLP), u okviru ILDP projekta koji predstavlja zajedničku inicijativu Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP BiH).

II. IZVRŠNI SAŽETAK

Budući da nije postojala stalna praksa izrade godišnjih planova implementacije usvojenog strateškog dokumenta, samim time nije moguće prikazati 100 % precizan plan intervencija u 2018. godini.

Usprkos toj činjenici, Jedinica za upravljanje razvojem općine Čitluk je uradila analizu strateških projekata koja je uključila broj projekata koji su započeti s implementacijom, kao i broj onih čija implementacija je još uvijek u procesu.

Ukupan broj projekata koji su bili planirani u Strategiji razvoja općine Čitluk za razdoblje 2008-2020. godina jest 121. U navedenom izvještajnom razdoblju iz Strategije razvoja se u 2018. implementirao ili započeo 26 projekata.

Tijekom 2018. godine pored navedenih projekata planiranih u Strategiji razvoja Općine Čitluk za razdoblje 2008.-2020. godine, u službi za financije Općine Čitluk se vodi da je realizirano 19 kapitalnih projekata i za njih utrošeno 2.709.212,00 KM. Svih 26 projekata realizirani iz strategije razvoja nisu u planu kapitalnih projekata tako da ove dvije tabele treba predstaviti posebno sa nazivima projekata.

III. CILJEVI I PRIORITETI

Vizija

Strategijom razvitka općine Čitluk za razdoblje 2008.–2020. godine, definirana je sljedeća vizija:

- Općina Čitluk će biti gospodarski razvijena sredina sa jakom infrastrukturom u kojoj će zahvaljujući učinkovitoj lokalnoj upravi biti omogućeno kvalitetno obrazovanje, bogati kulturni i športski život, te očuvan okoliš, gdje će životni ambijent biti po mjeri suvremenog čovjeka.
- Čitluk će biti mjesto u koje će ljudi htjeti doći, u njemu živjeti i raditi, i u njemu ostati, što će ga činiti prepoznatljivim i u širem okruženju.

Strateški pravci i prioritetni ciljevi

- SC1: Razvijeno i poboljšano stanje infrastrukture:

PC1: Rekonstruiran i obnovljen stari dio vodoopskrbnog sustava

PC 2: Izgrađen kanalizacijski sustav

PC 3: Razvijen elektroenergetski sustav općine

PC 4: Razvijena suvremena telekomunikacijska infrastruktura

PC 5: Razvijena prometna infrastruktura
PC 6: Poboľšane postojeće i razvijene nedostajuće javne usluge i kapaciteti

- SC2: Razvijeno gospodarstvo u općini:

PC 1: Razvijen turizam
PC 2: Razvijeno malo i srednje poduzetništvo
PC 3: Razvijena poljoprivredna proizvodnja
PC 4: Održiva eksploatacija mineralnih i rudnih bogastava

- SC3: Razvijeno obrazovanje, kultura, zdravstvo, socijalna skrb i šport:

PC 1: Razvijena suvremena školska infrastruktura
PC 2: Razvijena zdravstvena zaštita
PC 3: Razvijena odgovarajuća socijalna skrb
PC 4: Razvijeni i poboljšani kulturni sadržaji i kapaciteti
PC 5: Razvijeni i poboljšani sportski sadržaji i kapaciteti

- SC4: Očuvan i zaštićen okoliš:

PC 1: Postignuta odgovarajuća zaštita voda
PC 2: Gospodarenje otpadom na suvremen način
PC 3: Usklađen gospodarski razvitak i očuvanje okoliša
PC 4: Postignuta planska gradnja
PC 5: Saniran deponij crvenog mulja u Dobrom selu
PC 6: Zaštita okoliša kroz institucionalne propise

- SC5: Poboľšana i učinkovita uprava:

PC 1: Modernizirati općinu i podići kvalitetu rada administracije
PC 2: Jačati pozitivan imidž općine

IV. KLJUČNI PRIORITETI I FOKUSI ZA PROMATRANO GODIŠNJE RAZDOBLJE

IV.1. Pregled implementacije projekata u izvještajnom razdoblju (2008-2020)

U izvještajnom razdoblju je planirano 121 projekt a započeta je implementacija ukupno 26 projekta.

Tabelarni pregled planiranih projekata:

Projekti koji su implementirani ili započeti u ovom izvještajnom razdoblju podijeljeni po strateškim pravcima su prikazani u sljedećoj tablici:

Red.br	STRATEŠKI PRAVAC	IMPLEMENTIRANI/ZAPOČETI PROJEKTI
1.	Razvijeno i poboljšano stanje infrastrukture	<p>Rekonstrukcija vodocrpilišta (ugrađene dvije potopne pumpe 50.000 KM)</p> <p>Projekt izgradnje primarne i sekundarne mreže Međugorja i Bijakovića (dio kanalizacijskog sustava urađen, vrijednost 126.735,38 KM)</p> <p>Projekt regulacije oborinskih voda (Vrijednost radova za 2018. godinu 81.258,12 KM)</p> <p>Projekt regulacije potoka Lukoća u Međugorju (Natkrivanje i regulacija potoka Lukoć pri izradi kružnog toga 54.045,45)</p> <p>Rekonstrukcija petnaestak niskonaponskih mreža (Obavljena rekonstrukcija 12 mreža, vrijednost cca 360.000 KM)</p> <p>Proširenje pristupnih telekomunikacijskih mreža na prostoru općine (Rekonstrukcija proširenje i izgradnja cca 150.000 KM)</p> <p>Instaliranje opreme za pružanje širokopojasnih usluga pristupa internet mreži – ADSL usluga (Nova terminologija XDSL usluge, obavljeno proširenje usluga u vrijednosti preko 150.000 KM)</p> <p>Rekonstrukcija i modernizacija ceste Garišta-Blatnica-G.V.Ograđenik-Hamzići (spojna cesta R-424 i R-425) (Vrijednost radova na dionici u 2018 godini 156.603,56 KM)</p> <p>Rekonstrukcija i modernizacija ceste Čalići-Čerin-Dragićina (spoj sa R-425) (vrijednost radova u 2018 godini: 209.707,03 KM)</p> <p>Izrada detaljnog plana za naseljena mjesta Bijakovići i Međugorje (Tijekom 2018 radilo se na izradi detaljnog urbanističkog plana</p>

		Međugorje-Bijakovići)
2.	Razvijeno gospodarstvo u općini	<p>Program edukacije za izradu projekata koji se apliciraju prema županijskih i federalnih ministarstava <i>(edukacija se provodi u suradnju sa agencijom za državnu službu, DEII i druge institucije koje organiziraju edukacije)</i></p> <p>Program infrastrukturne izgradnje u poduzetničkim zonama <i>(Izrađen dio servisne prometnice u pod. Zoni Tromeđa 21.019,05 KM)</i></p>
3.	Razvijeno obrazovanje, kultura, zdravstvo, socijalna skrb i šport	<p>Festival mladih u Međugorju <i>(Za vrijeme trajanja projekta povećan inspekcijski nadzor)</i></p> <p>Poboljšanje uvjeta za rad u svim osnovnim i područnim školama <i>(tijekom 2018 godine uloženo 119.681 KM u školske objekte)</i></p> <p>Stipendiranje visokoškolskog obrazovanja <i>(Provodi se svake godine vrijednost za 2018 god. 32.000 KM)</i></p> <p>Dani berbe grožđa „Brotnjo“ <i>(Tradicionalna manifestacija, vrijednost cca 60.000 KM)</i></p> <p>Dani fra Didaka Buntića <i>(Postala redovna godišnja potpora cca 3500 KM)</i></p> <p>Potpora HKUD Brotnjo Potpora 3.000 KM</p> <p>Potpora Matici hrvatskoj Čitluk <i>(redovna potpora na godišnjem nivou postala cca 2.500 KM)</i></p> <p>Malonogometna liga MZ općine Čitluk <i>(postala tradicionalna, vrijednost cca 10.000 KM)</i></p> <p>Stolnoteniski turnir Brotnjo open <i>(postao tradicionalan u sklopu dana dana Općine, cca 5.000 KM)</i></p> <p>Atletski miting Dani berbe grožđa</p>

		(tradicionalan u sklopu sredstava Dani Berbe Grožđa Brotnjo)
4.	Očuvan i zaštićen okoliš	
5.	Poboljšana i učinkovita uprava	Reorganizacija rada i edukacija djelatnika organa uprave (sudjelovanje djelatnika na različitim obukama u organizaciji agencije za državnu službu i drugih)
		Izrada Strategije razvitka općine za srednjoročno razdoblje (Tijekom 2018 završena izrada nove strategije sa srednjoročnim razdobljima, vrijednost cca 50.000 KM)
		Održavanje i ažuriranje službene web stranice Općine (Redovna godišnja aktivnost uz redovne troškove održavanja)
		Javno prezentiranje značaja projekata čiji je nositelj Općina Javne rasprave o Izmjenama i dopunama Regulacijskog plana Bare I, fazama izrade nove strategije razvitka za razdoblje 2019.-2027. godine i druge)

Sveukupna vrijednost projekata koja su bila navedena u strategiji razvitka Općine Čitluk 2008-2020 i izvršena za 2018. godinu, a prema svim dostupnim podacima iznosi cca 1.650.000,00 KM.

Iz strateškog pravca Očuvan i zaštićen okoliš nije proveden ni jedan projekt u 2018. godini od projekata koji su bili navedeni u strategiji razvitka Općine Čitluk 2008.-2020.

V. PREGLED PLANIRANIH I IMPLEMENTIRANIH PROJEKATA U 2018. GODINI KOJI NISU UVRŠTENI U STRATEGIJU RAZVOJA OPĆINE ČITLUK

U prilogu je tabela sa kapitalnim projektima u općini Čitluk za 2018. godinu.

Redni broj	Naziv projekta	Realizirana sredstva iz proračuna (2018)
1	kupovina zemljišta za groblje Kovačica	44.967,00 KM
2	park Sivrići	93.014,63 KM
3	park pape Ivana Pavla II Čitluk	35.334,00 KM

4	cesta Hamzići-Gornja Blatnica	156.603,56 KM
5	cesta Čerin	280.571,03 KM
6	kružni tok Međugorje	443.196,51 KM
7	cesta gosp.zona	21.019,05 KM
8	nogostup Bijakovići	94.542,40 KM
9	cesta Križevac (vasilji)	40.461,53 KM
10	cesta Dragićina	6.996,60 KM
11	cesta Gradnići	6.903,00 KM
12	cesta Vionica	6.750,90 KM
13	ulična rasvijeta u općini Čitluk	198.325,51 KM
14	odvodnja oborinskih voda	81.258,12 KM
15	kanalizacija Međugorje	126.735,38 KM
16	radovi u MZ	35.994,96 KM
17	radovi u župama	25.000,00 KM
18	Broting - održavanje lokalnih cesta	976.538,77 KM
19	Broćanac - sanacija vodovoda	35.000,00 KM
Sveukupna realizacija		2.709.212,95 KM

VI. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

OSNOVNI INDIKATORI RAZVOJA	Indikator	Polazno stanje	Izveštajna godina
		2013	2018
		Ukupno	Ukupno
Stanovništvo	broj	18140*	17955
Zaposlenih stanovnika	broj	4771	5471
Nezaposlenih stanovnika	Broj	2496	2538
Broj poslovnih subjekata/1000 stanovnika	omjer	120,7**	119,1
Prosječna neto plaća u KM	iznos	671	656
Broj učenika osnovnih i srednjih škola na tisuću stanovnika	osnovno	125**	100
	Srednje o.	59**	33
Broj stanovnika na 1 liječnika	omjer	2265**	1197

* Broj stanovnika po popisu iz 2013. godine (u službenim statističkim podacima iz 2013. godine broj stanovnika za općinu Čitluk se vodio kao 15853).

** Za 2013. godinu u službenim statističkim podacima broj stanovnika u općini Čitluk se vodio kao 15853.

U ovom poglavlju prikazani su makro-ekonomski pokazatelji za 2018. godinu i isti se uspoređuju sa pokazateljima iz 2013. godine. Svi predstavljeni podaci su izvađeni iz zvaničnih statističkih pokazatelja Federalnog zavoda za programiranje razvoja. Po prikupljenim podacima broj stanovnika u 2018. godini je 17955 što je za 185 stanovnika manje nego u 2013. godini. Podaci obrađeni za 2013. godinu se odnose na broj stanovnika iz popisa stanovništva iz 2013. godine. U pregledu podataka može se vidjeti da je broj zaposlenih u 2018. godini većih za 700 u odnosu na 2013. godinu dok je broj nezaposlenih prijavljenih na zavodu za zapošljavanje veći za 42 osobe. Prosječna neto plaća u 2018. godini je smanjena za 15 KM.

VII. INSTITUCIONALNI KAPACITETI OPĆINSKE UPRAVE

U 2018. godini prepoznate su potrebe za sistematiziranje poslova upravljanja lokalnim razvojem koje su bile planirane pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu općine u odsjeku za razvoj, pri općinskoj službi za gospodarstvo, ali pozicije nisu bile popunjene. Urađenu novu procjenu stanja i potreba uz pruženu podršku od strane UNDP-a u BIH, preporučeno je da se poslovi za upravljanje razvojem smjeste u službi ureda načelnika. Tijekom 2018. godine započet je proces izmjene pravilnika o unutarnjem ustrojstvu u kojem bi se poslovi lokalnog razvoja prebacili u službu ureda načelnika.

Prebacivanjem poslova upravljanje lokalnim razvojem u službi ureda načelnika, postići će se bolja koordinacija i suradnja između svih službi, a cilj svega toga je da se što više radi na prikupljanju i privlačenju vanjskih sredstava koja će pomoći u realizaciji strateških i nestraneških projekata.

Implementacijski kapaciteti socio-ekonomskih partnera (NVO/MZ i drugi sudionici) su relativno dobro osposobljeni, tako da je mogućnost međusobne suradnje i privlačenja dodatnih sredstava za realizaciju strategije razvoja povoljna.

VIII. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Realizacija strategije u 2018. godini je srednja, u sljedećem razdoblju ciklus planiranja trebao unaprijediti u smislu detaljnije i racionalnije analize javnih poziva i pripreme i slanja odgovarajućih projektnih prijedloga, a sve u svrhu osiguranja što većeg postotka vanjskih sredstava.

U 2019. godini su značajno unaprijeđeni institucionalni kapaciteti za učinkovitije upravljanje razvojem. Ovo se prije svega odnosi na upravljanje lokalnim razvojem, gdje je Općinski načelnik donio Rješenje o utemeljenju jedinice za upravljanje razvojem.

U sljedećem planskom ciklusu posebnu pažnju je potrebno posvetiti:

- koordinaciji procesa pripreme općinskog proračuna i sljedećeg plana implementacije 1+2 (izradi Plan implementacije za sljedeću godinu na realnijim osnovama u skladu sa implementacijskim kapacitetima lokalne uprave, imajući pri tome na umu obim implementacije iz prethodnog planskog razdoblja)
- Uspostaviti adekvatan sustav praćenja implementacije projekata i izvještavanja (kontinuiranog praćenja implementacije strategije, uključujući namjenske baze podataka i pomoćne alate)
- unapređenju jačanja suradnje poslovnog sektora i Jedinice za upravljanje razvojem tijekom ciklusa planiranja kao i zajedničkih Javno-privatnih partnerstava ili projekata međuopćinske suradnje;
- formalnoj sistematizaciji/popunjavanju radnih mjesta JURA (Jedinica za upravljanje razvojem) sa stručnim osobama;
- jačanju kapaciteta JURA i službi/odjeljenja za vanjsku komunikaciju sa vanjskim razvojnim sudionicima, višim nivoima vlasti i donatorima
- Korigirati proračune pojedinih projektnih prijedloga u Planu implementacije kako bi razlika između planiranog i ostvarenog proračuna bila što manja. Kada je riječ o zaključcima i korektivnim akcijama u pogledu prethodne godine, najveće prepreke ili teškoće su se odnosile na nedostatak finansijskih sredstava za vlastito samostalno financiranje projekata iz Strategije kao i sredstvima viših razina vlasti te nedovoljan broj poziva ili javnih natječaja međunarodnih projektnih i razvojnih čimbenika u BiH. Sve to upućuje na to da se u narednom planskom razdoblju nastavi sa istim ili jačim intenzitetom pripreme i prijavljivanja projekata na svaku moguću priliku koja se ukaže.